

A woman with curly brown hair and glasses is speaking at a podium. She is wearing a dark top and has a purple wristband and a red identification tag on her left wrist. Her hands are raised as if gesturing while speaking. The background is blurred, showing other people in a room.

ProDemos

Els Boers

**Het raadslid,
natuurlijk actief**
Tips en aandachtspunten

Het raadslid, *natuurlijk* actief

Het raadslid, *natuurlijk* actief

Tips en aandachtspunten

ELS BOERS

**Vooruitschuiven is stapelen.
Stapels worden bergen.
Maar weinigen kunnen
continu bergbeklimmen.**

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'. ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat je zelf kunt doen om invloed uit te oefenen – in de gemeente, de provincie, het land en Europa.

ProDemos – Huis voor democratie en rechtsstaat
Hofweg 1H
2511 AA Den Haag
(070) 757 02 00
info@prodemos.nl
www.prodemos.nl

© Els Boers, 2018

Illustraties: Theo Mentjox
Foto omslag: Bas de Meijer / Hollandse Hoogte
Vormgeving: Puntspatie [bno], Amsterdam
Druk: Bariet Ten Brink, Meppel

Derde, herziene druk. Deze uitgave is een opvolging van *Het duale raadslid actief*.

ISBN 978 90 6473 492 2

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbers.

Inhoud

INLEIDING	7
1. VANUIT HUIS	9
1.1 De rol van een raadslid	10
1.2 De informatiestroom	11
1.3 Baas over je agenda	12
1.4 De inwoner als informant	13
1.5 Inwoner ben je zelf	14
1.6 Profileren is een noodzaak	15
1.7 Integriteit als basis	16
1.8 De pers is nodig	17
1.9 Actievoeren	18
1.10 Campagne voeren	19
2 OP HET GEMEENTEHUIS	21
2.1 Op de politieke agenda	22
2.2 Het controleren afbakenen	23
2.3 De ambtenaar is van de inhoud	24
2.4 De wethouder voert uit	25
2.5 De burgemeester is dubbel	26
2.6 De griffier is steunpilaar	27
2.7 De lokale rekenkamer controleert	28
3 BESLISSEN OVER MET...	29
3.1 Op hoofdlijnen	30
3.2 Nota's, wat doe je ermee?	31
3.3 De begroting is de bodem	32
3.4 Bestemmingsplannen, met inwoners	33
3.5 Omgevingsplan ontregelt (2021)	34
3.6 Het sociaal domein raakt de kiezer	35

3.7	Wijk- en dorpsraden	36
3.8	Belangen- en actiegroepen	37
3.9	Individuele hulpvraag	38
4	TOEGANKELIJK VERGADEREN EN GEDRAG	39
4.1	Het portaal naar de informatie	40
4.2	Meespraak	41
4.3	De raadsvergadering en de inwoner	42
4.4	Waarden of normen?	43
4.5	Bestuurlijke kwaliteit	44
5	BEKEN KLEUR	45
5.1	De partijstandpunten	46
5.2	De mogelijke politieke loopbaan	47
5.3	De raad op bezoek	48
5.4	Niet bang voor de inwoners	49
5.5	Brainstormsessie met de inwoners	50
6	DE RAAD ALS WERKGEVER	51
6.1	De benoemde griffier is ambtenaar	52
6.2	De benoemde burgemeester	53
6.3	De benoemde wethouders	54
7	HET COLLEGE IN ACTIE	55
7.1	De wethouder met invloed	56
7.2	De kaderstellende wethouder	57
7.3	De burgemeester is vooral collegelid	58
8	DE AMBTENAAR, DE PROFESSIONAL	59
8.1	De ambtenaar klem?	60
8.2	De ambtenaar als raadsadviseur	61
8.3	De gemeentesecretaris onzichtbaar	62

Inleiding

In 2002 is mijn boekje *Het duale raadslid actief* verschenen, met in 2004 een gewijzigde herdruk. In 2009 is de inhoud aangepast en uitgebreid, met als resultaat *Het raadslid, natuurlijk actief*. Het meeste van de oorspronkelijke teksten is nog steeds actueel. De inhoud is wel weer aangepast: er zijn twee subhoofdstukjes over ontwikkelingen in de afgelopen raadsperiode toegevoegd. De volgorde van de hoofdstukken is ook enigszins gewijzigd, zodat alles voor het raadslid eerst komt en aan het eind de hoofdstukken over college en ambtenaar staan.

Het raadslidmaatschap is een hele verantwoordelijkheid, maar vooral ook verrijkend voor het raadslid zelf. De raad stelt de kaders, controleert of deze ook worden toegepast en onderhoudt contacten met de inwoners. Het blijkt moeilijk te zijn voor het individuele raadslid om zijn weg te vinden in de enorme hoeveelheid informatie die op hem afkomt. Dit vraagt al vaak zoveel tijd en energie dat voor het contact buiten het gemeentehuis al helemaal geen of te weinig ruimte lijkt te zijn.

Raadslid zijn betekent een rol vervullen. Wat past nu wel en niet bij de eigen rol? Voor raadsleden is het belangrijk dat ambtenaren en wethouders op een voor hen goede manier omgaan met hun eigen rol. Andersom zijn ambtenaren en wethouders gebaat bij een goed opererende raad. De wisselwerking is essentieel om de verschillende rollen te kunnen vervullen, die alle partijen hebben bij het besturen van de gemeente. Voor raadsleden zijn de tips in de hoofdstukken 7 en 8 dan ook net zo bruikbaar als voor de ambtenaren, wethouders en burgemeester. De raad heeft naast een politieke rol ook een rol bij de benoeming en het ontslag van de burgemeester en een werkgeversrol. Niet elk raadslid heeft hier dagelijks mee te maken. Laatstgenoemde rol komt in hoofdstuk 6 aan de orde.

Dit boekje biedt een handreiking om vooral meer de rol van volksvertegenwoordiger te kunnen vervullen. Over de structuur van het gemeentelijke bestuur is elders voldoende informatie voorhanden. Hierover zult u dan ook niets terugvinden.

GEBRUIKSAANWIJZING

Dit handzame boekje kan mee in de jaszak of in de tas, bij een bezoek aan bewoners en in de map bij de iPad of laptop. Lees het een keer door en gebruik het als naslagwerk. De tips en aandachtspunten zijn zo neutraal mogelijk gebracht. Soms zal mijn persoonlijke blik wellicht doorschemeren. Het is geschreven vanuit ruime ervaring binnen en met de politiek. De concrete tips en aandachtspunten kunnen u als raadslid helpen om op een makkelijke wijze de contacten buiten het gemeentehuis te vergroten en zo de afstand tussen publiek en politiek te verkleinen. Het raadslidmaatschap is vooral ook leuk en iets om trots op te zijn.

November 2017

Els Boers

1

Vanuit huis

Je huis verandert in een werkplek. De telefoontjes en e-mails zijn zeer vaak politiek van aard. Je huisgenoten zijn als vanzelf betrokken door het opnemen van de telefoon of het tegen wil en dank te woord staan van bezoekers aan de deur.

1.1 DE ROL VAN EEN RAADSLID

Je rol als raadslid kun je op vele manieren invullen. Het beste is om zoveel mogelijk jezelf te blijven. Ben je van jezelf nogal formeel, ga dan niet ineens populair doen. Je vervult een belangrijke rol, maar je bent slechts één van alle raadsleden. Hieronder een verdeling naar wat niet zwaar weegt en wat wel. Door dit voor ogen te houden, zal de rol als volksvertegenwoordiger je niet zwaar vallen. Raadslid zijn is vooral inspirerend en leuk.

NIET

- Als raadslid bepaal je hoe je gemeente wordt bestuurd.
- Alle gemeentelijke stukken moet je nauwkeurig bestuderen.
- Gemeentelijke stukken zijn belangrijker dan brieven en e-mails van inwoners.
- Inwoners zien alleen maar het eigen belang en jij bent er voor het algemeen belang.
- Inwoners willen gelijk hebben.

WEL

- Als raadslid ben je medeverantwoordelijk voor het functioneren van het gemeentebestuur.
- De kern van gemeentelijke stukken staat in de samenvatting, deze mag dan ook niet ontbreken.
- Brieven en e-mails van inwoners zijn de basis van je advies.
- Jij vertegenwoordigt alle inwoners en weegt elk belang mee.
- Inwoners willen serieus worden genomen.

Komt de burger naar je toe, dan is dat een eer en geen tijdverspilling. Hoe meer tijd je aan burgers kwijt bent, hoe beter je ze kunt vertegenwoordigen.

1.2 DE INFORMATIESTROOM

Je e-mailbox puilt elke dag uit en dan bellen inwoners ook nog eens op de meest ongewenste tijden. Het gevaar bestaat dat je zoveel vragen en informatie krijgt dat je door de bomen het bos niet meer ziet. Zelfs als je de straat op gaat kost dat tijd, als je tenminste aanspreekbaar bent. Stroomlijn de informatie en bak en je tijdsbesteding af, beperk vooral je tijd aan internet. Je hoeft echt niet alles te weten.

NIET

- Alles in een digitaal mapje opslaan en pas kijken als er een vergadering plaatsvindt.
- Alles op je computer bewaren omdat je het vast nog een keer nodig hebt.
- Lokale of regionale kranten pas aan het eind van de week lezen.
- Continu je e-mailbox (op je telefoon of iPad) bekijken en reageren.
- Boodschappen doen als een privézaak beschouwen.

WEL

- Sorteert zo snel mogelijk na ontvangst wat je echt nodig denkt te hebben in digitale mappen, zodanig dat je alles met aantekeningen snel kunt vinden tijdens de vergadering.
- Via de website van je gemeente zijn alle vergaderstukken altijd weer terug te vinden.
- De lokale/regionale krant dezelfde dag lezen om te kijken of er bijzonderheden spelen waar je wat mee moet of om te kijken of er bijeenkomsten zijn waarvan het goed is om erbij te zijn.
- Maak dagelijks of om de dag een uur vrij voor beantwoording of minimaal antwoordbevestiging van je e-mails. Bewaar alleen die beantwoorde e-mails in een digitale map, waarvan je denkt dat het nuttig kan zijn.
- Juist in de winkel en op straat hoor je nog eens wat, informele gesprekken zitten vaak vol bruikbare informatie.

Interesse als grondhouding kost weinig energie en levert veel op voor je raadswork.

1.3 BAAS OVER JE AGENDA

Raadslid is geen baan van 9 tot 5. Je bent gekozen en dus continu raadslid. Dit betekent ongewisse werktijden; soms ineens vrij en soms ben je plotseling volop in actie. De agenda wordt vaak door anderen bepaald, maar stel zelf ook grenzen. Je hoeft niet altijd direct de telefoon op te nemen, maar bellers willen wel in kunnen spreken. Je kunt natuurlijk ook opnemen en vragen of je zelf op een later, meer gelegen tijdstip mag terugbellen. Met internet en e-mailen vliegt de tijd voorbij, stel paal en perk aan jezelf en maak bewust de keus, het hoeft niet altijd meteen. Zorg voor een goede taakverdeling binnen de fractie, zodat niet iedereen alles doet.

NIET

- Anderen bepalen je agenda volledig, vooral door e-mail.
- Politieke onderwerpen kunnen wachten.
- Handelen kan alleen na bespreking in de fractievergadering.
- Eerst moet je alle relevante stukken bestuderen.
- Je moet naar alle georganiseerde bijeenkomsten.

WEL

- Een deel van je agenda ligt vast, maar plan een deel voor jezelf in.
- Politiek is nieuws en nieuws is wat vandaag aan de orde is.
- Handelen kan snel na kort overleg via de telefoon of e-mail.
- Vertrouw ook op je kennis uit ervaring en op je gezonde verstand.
- Verdeel bijeenkomsten over de fractieleden en kies ervoor om reguliere bijeenkomsten af en toe niet te bezoeken.

Plannen is niet altijd mogelijk maar niet plannen maakt het goed functioneren zeker onmogelijk.

1.4 DE INWONER ALS INFORMANT

Je buren, familie en kennissen zijn zeer bruikbaar om aan informatie te komen. Vooral op verjaardagen ben je nu een geliefd persoon om eens lekker tegenaan te mopperen. Niet altijd even leuk, maar bedenk dat je zo heel veel te horen krijgt waar je wat mee kunt. Alleen algemene onderwerpen kun je aanpakken, meld dit ook bij de mopperaars. Zelf kun je als raadslid gemakkelijker personen aanspreken. Als je zegt dat je raadslid bent, reageert 98 % positief en is bereid je van alles te vertellen. Buurtcentra hebben vaak een website, kijk af en toe eens naar lokale sites van organisaties van inwoners.

NIET

- Zelf over onderwerpen beginnen, behalve als je specifiek hierover wilt weten wat die persoon daarvan vindt.
- Allerlei persoonlijke verhalen over collega-politici rondvertellen.
- Het hoogste woord voeren in groepen.
- Continu je naaste omgeving gebruiken als bron van informatie.
- Overal vooraan gaan zitten en/of staan.

WEL

- Laat de ander het onderwerp bepalen, zo weet je wat hij belangrijk vindt.
- Vertel wat jij belangrijk vindt als raadslid.
- Zorg dat je vooral naar anderen kunt luisteren.
- De tijd nemen om te luisteren als men je wat wil vertellen.
- Tussen de mensen gaan zitten en/of staan, dan hoor je ook nog eens wat.

Laat iedereen weten wat je als raadslid doet. Onbekend maakt onbemind en dat scheelt straks stemmen.

1.5 INWONER BEN JE ZELF

Zelf ben je ook gewoon inwoner van een gemeente. Vanuit die ervaring weet je, als het goed is, wat er zoal speelt. Vind je het goed wat de gemeente te bieden heeft? Wat vind je minder goed? Ga ook eens in gedachten terug naar ervaringen in je verschillende levensfasen. Kijk bewust om je heen als je je door de gemeente begeeft. Loop en fiets vooral, dan maak je gemakkelijker contact dan in een auto. Fiets of loop eens door wijken waar je normaal nooit komt. Ga eens extra op locatie kijken als iets aan de orde komt in de raad of als bewoners iets willen.

NIET

- Zelf weet je het beste hoe het zit.
- Je moet het zelf ervaren hebben, anders kun je er niet over meepraten/-beslissen.
- Je moet het met eigen ogen gezien hebben, anders kun je er niets zinnigs over zeggen.
- Even snel bij een inwoner gaan kijken hoe het zit.
- Erop vertrouwen dat raadsleden van andere partijen je wel informeren.

WEL

- Je eigen ervaring vooral mee laten wegen.
- Proberen voor te stellen hoe het zou kunnen zijn.
- Probeer zo goed mogelijk geïnformeerd te zijn, het is niet altijd mogelijk om alles zelf te gaan bekijken.
- Neem de tijd als je gaat kijken.
- Vraag een partijgenoot om te gaan kijken als je zelf niet kunt.

Beter helemaal niet gaan dan gehaast. Bedenk hoe je het zelf vindt als iemand langs komt die eigenlijk geen tijd voor je heeft.

1.6 PROFILEREN IS EEN NOODZAAK

Een raadslid neemt deel aan een groter geheel, de raad. Als raadslid vertegenwoordig je meestal een politieke partij; je bent juist als partijlid gekozen. Kiezers beoordelen niet alleen een partij maar vaak ook de persoon. Ze kunnen jou alleen beoordelen als ze je kennen. Dit kan als je te zien bent op publieke bijeenkomsten, maar ook regelmatig in de lokale krant staat. Daarnaast wil men graag het gevoel hebben dat je makkelijk aanspreekbaar bent. Je partij en je fractie hebben minimaal een toegankelijke website met actuele informatie. Op de site een persoonlijke weblog maakt de drempel naar jou lager en houdt je in beeld, maar dan wel minimaal 1 keer per week serieus blijven bijhouden. Jezelf promoten is nodig, laat jaloezie van anderen je vooral niet weerhouden.

NIET

- Eenmalig een mooie website de lucht in.
- Lange verhalen houden en het vreemd vinden dat er niets over in de krant staat.
- Erbij zijn met als doel erbij te zijn.
- Acties ondernemen voor de publiciteit.
- Verwachten dat de journalist altijd naar jou toe komt.

WEL

- Een up-to-date website met actuele weblog.
- Houd je verhaal kort en bondig en laat een kritisch geluid horen.
- Erbij zijn omdat het je interesseert.
- Een goede actie krijgt bijna vanzelf publiciteit.
- Houd de journalisten op de hoogte en wissel ook eens van gedachten zonder dat dit meteen in de krant hoeft.

Een goed raadslid heeft iets te melden wat het waard is om in de media te verschijnen. Hiermee val je op en profileer je je zeker.

1.7 INTEGRITEIT ALS BASIS

Graag zou je iets voor iemand willen doen als het kan. Mocht je met je advies iemand al op de goede weg helpen, dan is dankbaarheid je loon. Soms wil iemand iets van je die je goed kent. Soms wil men dankbaarheid tonen met iets tastbaars. Soms wil je je toegang tot informatie delen met anderen die daar baat bij kunnen hebben. Dit alles met de beste bedoelingen. Maar voor een raadslid gelden regels, normen en waarden net iets zwaarder dan voor doorsnee bewoners. Elke gemeente heeft eigen gedragscodes, kijk naar dat document en houd je er vooral aan.

NIET

- Actie ondernemen speciaal voor die ene persoon.
- De indruk wekken dat je van alles en nog wat kunt regelen met ambtenaren.
- Ambtenaren onder druk zetten om iets voor elkaar te krijgen voor jezelf of voor anderen.
- Voor anderen zaken regelen.
- Je rol als raadslid verwarren met een rol als hulpverlener.

WEL

- Actie ondernemen als je voor hetzelfde bij een onbekende ook in actie zou komen.
- Geen individuele zaken direct met ambtenaren proberen te regelen.
- Niet je positie misbruiken, maar jezelf net zo opstellen als een gemiddelde inwoner bij persoonlijke of individuele belangen.
- Adviseren hoe te handelen maar zelf niet mee gaan.
- Duidelijk maken voor jezelf en anderen wat je als raadslid wel en niet kan doen.

Het is verleidelijk om gebruik te maken van je contacten of regels te overtreden. Iets onbenulligs kan het einde van je politieke carrière betekenen.

1.8 DE PERS IS NODIG

De journalist houd je te vriend, je bent er deels afhankelijk van. De journalist is ook deels afhankelijk van jou. Als iedereen het met elkaar eens is heeft de journalist geen nieuws. Dit hoeft niet te betekenen dat alleen tegenstanders in de krant komen. Er moet wel sprake zijn van kritiek en dan het liefst iets bijzonders, zodat de journalist ook een leuke kop heeft. Met een journalist kun je afspraken maken; het is een kwestie van geven en nemen. De tijd van een journalist is kostbaar, meld kort en bondig je info zo nodig via de e-mail. Een goede relatie is zeker een voorwaarde om enigszins invloed te hebben op de wijze waarop je in de publiciteit komt.

NIET

- Een wit voetje willen halen bij de journalisten.
- De pers bedelven onder informatie over wat je allemaal doet.
- Alleen willen communiceren als het in de publiciteit komt.
- Alleen je favoriete journalist inlichten en de rest niet.
- Altijd zelf stukken (ingezonden brieven) schrijven ter publicatie in de krant.

WEL

- Jezelf blijven en de journalist als mens benaderen.
- Regelmatig, zeker bij belangrijke onderwerpen, de pers inlichten.
- Laten merken dat je mee wilt denken en niet van elke gedachtewisseling verwachten dat deze in de publiciteit komt.
- Wisselend een journalist een primeur gunnen, maar altijd ook de anderen inlichten.
- Alleen bij bijzondere omstandigheden zo nodig een ingezonden brief schrijven, je bent geen journalist.

De journalist wil nieuws. Teveel of te weinig in het nieuws komen kan negatief uitpakken.

1.9 ACTIEVOEREN

Als raadslid ventileer je je standpunten via de instrumenten die tot je beschikking staan. De politieke weg is de enige weg. Het staat je wel vrij om regelmatig je mening te uiten. Je kunt een actiegroep steunen door op de achtergrond te adviseren. Het is niet verboden dit op de voorgrond te doen, alleen zal er rolvervaging ontstaan. Het is wel verboden om zelf namens een actiegroep een procedure tegen de gemeente te voeren. De actiegroep kan geen invloed hebben op jouw stemgedrag. Jij bent raadslid, dus zelf de gemeente en je stemt naar eigen eer en geweten. Prominent actievoeren zal zeker je politieke resultaten beïnvloeden.

NIET

- Geheimzinnig doen over steun aan een actiegroep.
- Namens de actiegroep het woord voeren.
- Je totaal afzijdig houden van de actiegroep.
- Alle doen en laten van de actiegroep mee willen bepalen.
- Continu over en weer verantwoording afleggen.

WEL

- Laten weten wat je van de actie vindt.
- Woordvoerders van de actiegroep zo nodig adviseren en aanhalen in je politieke verhalen.
- Strategie afstemmen, wat kan jij doen via de politieke weg.
- Actievoerders de ruimte geven om zelf de weg te vinden.
- Duidelijk je eigen verantwoordelijkheid behouden en anderen die ook laten.

Vervul je zelf alle rollen, dan kunnen er maar weinigen meedoen.

1.10 CAMPAGNE VOEREN

Ruim drie weken voor de verkiezingen gaan alle partijen campagne voeren. Dit gegeven wordt door het publiek verwijtend gesignaleerd. Aan de andere kant klaagt de politiek dat de inwoners geen interesse hebben en zich pas rond de verkiezingen informeren. Als raadslid kun je proberen politieke zaken onder de aandacht van de mensen te brengen. Voer campagne vanaf dag één dat je raadslid bent. Maak met je fractie een campagneplan en bepaal met je partijgenoten een strategie.

NIET

- Verwachten dat het publiek precies weet wat je allemaal doet en vindt.
- Verwachten dat iedereen belangstelling heeft voor discussiebijeenkomsten.
- Bijeenkomsten altijd in vergaderzalen organiseren.
- Elke bijeenkomst is voor iedereen.
- Na één keer contact denken dat je een stem binnen hebt.

WEL

- Zorgen dat het publiek op de hoogte kan zijn van wat je doet en vindt.
- Zorgen dat bijeenkomsten ook leuk en het liefst gezellig zijn.
- Ga de wijk in en organiseer zaken dicht bij de mensen.
- Bedenk wie je afwisselend wilt bereiken, stem daar elke keer een thema op af.
- De relatie met je kiezer moet je onderhouden, dit betekent regelmatig contact.

Campagne voeren doe je vier jaar lang en alles wat je doet is daar een onderdeel van.

2

Op het gemeentehuis

De plek waar bijna alle informatie te vinden is en ook bewaard wordt. Een plek waar je vergadert en wellicht een kamer hebt, maar waar je geen werknemer bent.

2.1 OP DE POLITIEKE AGENDA

Het college heeft er soms belang bij dat stukken snel of juist op een zo laat mogelijk tijdstip of misschien wel helemaal niet geagendeerd worden. De kunst is om je als raad niet teveel te laten beïnvloeden door de belangen van het college maar zelf te bepalen wat de raad wel of niet belangrijk vindt. Als individueel raadslid kun je voor jou of voor je fractie belangrijke onderwerpen agenderen ter bespreking en/of besluitvorming. Een onderwerp echt op de agenda zetten doe je door er ook aandacht voor te vragen buiten het gemeentehuis.

NIET

- Het heeft alleen zin voor fracties die aan het college deelnemen om onderwerpen ter bespreking voor te leggen.
- Elk onderwerp is een bespreking waard.
- Elk onderwerp moet breed aan de orde komen op discussieavonden.
- Organiseer themabijeenkomsten zelf, want dan kun je bespreken wat je zelf belangrijk vindt.

WEL

- Elk individueel raadslid kan een belangrijk onderwerp ter bespreking voorleggen, alleen moet je de anderen overtuigen dat het om een belangrijke kwestie gaat.
- Wees selectief in je onderwerpkeuze.
- Kies een aantal hoofdthema's die het verdienen om breed besproken te worden.
- Thema's dienen zich aan door belangengroepen of buurtbewoners; speel daarop in en stimuleer de mensen zelf om een discussie te organiseren waarbij jij, of je fractiegenoot, uiteraard ook aanwezig zal zijn.

**Overdaad schaadt; beter een klein aantal hoofdonderwerpen goed door-
gesproken dan vele detailonderwerpen maar half.**

2.2 HET CONTROLEREN AFBAKENEN

Elk raadslid wordt geacht te controleren. Het is fysiek onmogelijk om alles zelf aan controle te onderwerpen. Je moet kunnen vertrouwen op anderen, bijvoorbeeld de ambtenaren of de accountant. Namens de raad controleert (nog eens extra) de lokale rekenkamer(commissie). Dit betekent niet dat je alles aan anderen kunt overlaten. Je moet zelf opletten, je ogen en oren open houden. Als er ergens iets niet goed gaat en je hebt vele contacten binnen en buiten de gemeentelijke organisatie, dan krijg je vanzelf signalen. De kunst is deze signalen te herkennen en op te pikken.

NIET

- Achter alle informatie aangaan om te bekijken of het allemaal wel klopt.
- Over elk detail verantwoording vragen aan de uitvoerders.
- Ervan uitgaan dat elke deskundige altijd overal aan denkt.
- Alleen bekijken of de cijfertjes wel kloppen.
- Alles wantrouwen of juist vertrouwen.

WEL

- Afgaan op je eigen ervaring en niet al te achterdochtig zijn, maar wel alles kritisch bekijken.
- Beperk je tot hoofdlijnen, maar kaart zeker belangrijke en/of ingrijpende details aan.
- Controleren betekent ook meedenken met de controleurs vanuit je eigen gezonde ervaringsverstand.
- Bekijken of het bestede geld wel het gewenste resultaat oplevert.
- Een gezond wantrouwen én vertrouwen tonen.

Het gaat om het resultaat en of dit wel op een effectieve en efficiënte wijze tot stand komt.

2.3 DE AMBTENAAR IS VAN DE INHOUD

Formeel heeft een raadslid weinig van doen met de ambtenaar. In de praktijk is het de ambtenaar die de inhoudelijke deskundigheid bezit waar ook een raadslid graag gebruik van maakt. Gesprekken voeren met raadsleden staat echter niet in de taakomschrijving van de ambtenaar. Wel dient hij de wethouder te informeren. Een ambtenaar zal belangstelling van de kant van een raadslid zeker waarderen. Een goede informele relatie met sommige ambtenaren kan net wat meer informatie opleveren dan via de formele weg. Maar beperk het tot de inhoud en ga de politieke discussie met de wethouder aan.

NIET

- Voor elk detail een ambtenaar lastig vallen.
- Nooit contact zoeken met ambtenaren.
- Ambtenaren vragen naar politieke uitspraken.
- Rustig een groot deel van de werkdag opeisen.
- De ambtenaar publiekelijk beschuldigen van missers.

WEL

- Bij gewichtige onderwerpen waar achtergrondinformatie wenselijk is, deze zelf bij de ambtenaar opvragen of via de griffier.
- Ambtenaren als mensen benaderen die, net als jij, ook voor de gemeenschap actief zijn.
- Ambtenaren alleen vragen stellen waarover zij deskundig zijn.
- Neem zelf de tijd maar vraag zo min mogelijk tijd van de ambtenaar.
- De verantwoordelijk wethouder aanspreken op missers.

Bezoek het gemeentehuis evenwichtig. Loop eens bij ambtenaren naar binnen, maar overloop ze niet.

2.4 DE WETHOUDER VOERT UIT

Het presidium of de agendacommissie en de voorzitter(s) hebben een grote stem in de agendering van raadsvergaderingen of bijeenkomsten. Het is niet de wethouder die bepaalt wat er op de agenda komt. Het is wel de wethouder die het beste weet wat er speelt rond een te nemen besluit. De wethouder buiten spel zetten is het ene uiterste en de wethouder volledig de agenda laten bepalen het andere. Maak gebruik van de kennis van de wethouder, geef de wethouder de ruimte om die kennis ook mee te geven bij de bespreking van een onderwerp. Bepaal uiteindelijk wel zelf wat jij denkt wat goed is.

NIET

- Klakkeloos aannemen wat een wethouder je wijs maakt.
- De wethouder (andere partij dan jij) als je vriend beschouwen.
- De wethouder (andere partij dan jij) als je vijand beschouwen.
- De wethouder als dé deskundige beschouwen.
- De wethouder als vertegenwoordiger van de raad naar de inwoners sturen.

WEL

- Informatie over een onderwerp inwinnen bij de wethouder of vragen of er nog belangrijke kwesties zijn.
- In de politiek maak je niet echt vrienden, dus ook de wethouder niet.
- Met geen enkele wethouder kun je het altijd oneens zijn en van vijanden krijg je geen informatie.
- De ambtenaar als de deskundige beschouwen die de wethouder van informatie voorziet.
- Alleen raadsleden vertegenwoordigen de raad, een wethouder mag er uiteraard wel bij zijn.

De wethouder voert uit en jij controleert. Controleren is kijken naar de uitvoering.

2.5 DE BURGEMEESTER IS DUBBEL

De burgemeester heeft een dubbele rol, als voorzitter van het college én als voorzitter van de raad. Dit vraagt nogal wat van de burgemeester. Echter, als raadslid mag je verwachten dat de voorzitter zich voor honderd procent inzet voor de raad. Naar buiten toe zal de burgemeester toch vooral als voorzitter van het college worden gezien. Gebruik de burgemeester vooral als informatiebron en spreek hem/haar ook aan als verantwoordelijk voorzitter van het college. De burgemeester is de schakel tussen raad en college.

NIET

- De burgemeester vertegenwoordigt de raad bij bezoeken in de gemeente.
- De burgemeester kan de raad naar buiten toe niet vertegenwoordigen.
- De burgemeester zal altijd voor het college kiezen.
- De burgemeester zal altijd achter een raadsbesluit staan.
- Alle contacten met het college lopen via de burgemeester.

WEL

- De burgemeester vertegenwoordigt vooral het college bij bezoeken in de gemeente.
- De burgemeester kan samen met raadsleden de raad vertegenwoordigen.
- De burgemeester is medeverantwoordelijk voor het functioneren van het college en legt verantwoording af aan de raad.
- De burgemeester moet er voor zorgen dat een raadsbesluit wordt uitgevoerd.
- Contacten met het college kunnen ook direct met de betrokken wethouder tot stand komen.

De burgemeester is het 'hoofd' van de gemeente, maar raadsleden kunnen zeker assisteren.

2.6 DE GRIFFIER IS STEUNPILAAR

De griffier ondersteunt de raad, niet het college. Hij heeft geen invloed op de ambtelijke organisatie. De gemeentesecretaris is verantwoordelijk voor de ambtenaren en ondersteunt het college, niet de raad. De griffier is voor informatie afhankelijk van de ambtenaren van de gemeentesecretaris. Raadsleden letten er zelf op dat voor hen relevante informatie via de griffier toegankelijk is en spreken hierop zo nodig het college/de gemeentesecretaris aan.

NIET

- De griffier staat boven de ambtelijke organisatie.
- De griffier bepaalt welke informatie naar de raad gaat.
- De griffier draagt alle relevante onderwerpen aan.
- Onderwerpen kunnen niet zonder goedkeuring van de griffier op de raadsagenda komen.
- De griffier voert opdrachten van het college uit.

WEL

- De griffier werkt naast de ambtelijke organisatie.
- De griffier bepaalt mede welke informatie relevant is voor de raad.
- De griffier denkt mee met de raad en raadsleden kunnen hem opdragen bepaalde zaken uit te zoeken.
- De griffier adviseert het presidium/de agendacommissie over de agenda en het presidium/de agendacommissie beslist.
- De griffier werkt uitsluitend voor de raad en niet voor het college.

Een goede samenwerking tussen de griffier en de gemeentesecretaris zal voor iedereen vruchten afwerpen.

2.7 DE LOKALE REKENKAMER CONTROLEERT

De lokale rekenkamer(commissie) is een middel voor de raad om zijn controlerende functie te versterken. Een lokale rekenkamer controleert niet de cijfers, daar is een accountant voor. De rekenkamer controleert of de gemeente haar beleid efficiënt, effectief en rechtmatig uitvoert. De rekenkamer adviseert naar aanleiding van de resultaten uit het controleonderzoek. De rekenkamer is geen afrekenkamer, maar versterkt de kwaliteit van het gemeentebestuur. De raad neemt elk onderzoek van de rekenkamer dan ook serieus en doet er wat mee. De kunst is om dit instrument toegankelijk te maken voor het publiek. Biedt het publiek de mogelijkheid onderwerpen aan te dragen en zorg voor een eigen pagina op de gemeentelijke website met contact(e-mail)adres.

NIET

- De lokale rekenkamer is een verlengstuk van de accountant.
- De lokale rekenkamer is een adviesbureau.
- De onderwerpen voor onderzoeken bedenkt de rekenkamer alleen zelf.
- Alleen onderzoeken waarvan duidelijk is dat deze geen enkel risico voor de raad en/of college vormen.
- Alleen onderzoeken waar al veel aandacht voor is.

WEL

- De lokale rekenkamer als zelfstandig onderdeel van de raad beschouwen.
- De lokale rekenkamer adviseert naar aanleiding van de onderzoeksresultaten.
- De raad draagt ook onderwerpen aan voor mogelijk onderzoek.
- Alleen onderzoek doen naar zaken die daadwerkelijk verandering van beleid kunnen opleveren.
- Ook eens onderzoeken wat minder voor de hand ligt.

Doelen vaststellen is in de politiek al een doel op zich. Advies vanuit de controlefunctie (aan de raad) is een andere tak van sport dan advies van adviesbureaus (aan het college).

3

Beslissen over met...

Buiten gebeurt waarover je praat. Het actieve raadslid is dan ook hier het meest te vinden om onderbouwd te kunnen meepraten.

3.1 OP HOOFDLIJNEN

De raad stuurt op hoofdlijnen en het college voert de details uit. Elke inwoner wil met het raadslid praten over details en niet over hoofdlijnen – een dilemma voor elk raadslid. Op het gemeentehuis in hoofdlijnen denken en handelen en daarbuiten alleen over details praten. De kunst is om een intermediair te zijn, een vertaler. De details van de inwoner vertaal je naar de hoofdlijnen voor het bepalen van beleid. En de mensen op straat leg je uit wat de concrete gevolgen van de hoofdlijnen van beleid betekenen.

NIET

- In straat Y willen we drie bomen en rode stoeptegels.
- Het college beslist of er meer of minder bomen komen, daar gaat de raad niet over.
- Inwoners willen dat er bomen worden gekapt, dus moet het college dit ook doen.
- De hoofdlijn is leidend en daarbuiten is niets mogelijk.
- Afwijken van de hoofdlijn is altijd mogelijk.

WEL

- In wijk X, waar straat Y een onderdeel van is, willen we een hogere kwaliteit van de leefomgeving, bijvoorbeeld meer groen en rode stoeptegels.
- De raad controleert de leefkwaliteit van de wijk, zo nodig geeft zij aan wat er met de bomen moet gebeuren.
- Past de wens van de inwoners in het kwaliteitsplan van de wijk, waar de inwoners bij betrokken zijn.
- Bekijk of er toch niet van de hoofdlijn afgeweken kan worden als bewoners iets willen.
- Afwijken van de hoofdlijn kan slechts incidenteel en met zeer goede redenen onderbouwd.

De detaillijnen bepalen de hoofdlijn en de hoofdlijn is bepalend voor de detaillijnen.

3.2 NOTA'S, WAT DOE JE ERMEE?

Hoe dikker, des te imponerender en dus zeker heel belangrijk. We laten ons snel van de wijs brengen door mooie en vooral dikke rapporten. Dik of dun, zoek de samenvatting op en beperk je daartoe. Lees slechts die details die illustratief zijn voor de hoofdlijnen. Informeer desgewenst bij de betrokken wethouder en/of ambtenaar of er nog belangrijke details zijn die niet in de samenvatting vermeld staan. Mocht achteraf blijken dat hierop ten onrechte ontkennend is geantwoord, dan kun je dit politiek uitbuiten en zorgen dat dit niet nog een keer gebeurt.

NIET

- Alle nota's taal- en/of rekenkundig doorpluizen.
- De hele nota bestuderen.
- De betrokken ambtenaar controlerende detailvragen stellen.
- Verwijzen naar de ambtenaar die je gesproken hebt.
- Alle nota's bewaren.

WEL

- Vertrouwen op de deskundigheid van de notaschrijver.
- De samenvatting nauwkeurig lezen.
- De deskundigheid van de ambtenaar erkennen. Deze houding levert vaak extra informatie op van de betrokken ambtenaar, waarmee je je voordeel kan doen.
- Laten weten dat je je in het algemeen hebt laten informeren.
- Eis dat in nota's het voortraject vermeld staat, zodat alle relevante informatie ook in die ene nota staat.

Een boekenkast vol nota's is vooral een (leuke) wandversiering, want niet echt bruikbaar in de praktijk.

3.3 DE BEGROTING IS DE BODEM

Een begroting is voor velen een abstract stuk. Al die cijfers zijn nauwelijks interessant en vaak moeilijk te volgen. Een begrotingsbehandeling is geen publiekstrekker. In feite is dit onterecht. De begroting is het fundament voor het beleid van dat jaar. Maar de start van de begrotingsbehandeling begint al in het voorjaar bij de voorjaarsnota of de kadernota. Dan leggen de fracties hun wensen neer die dan meegenomen kunnen worden bij het opstellen van de begroting. Als een wens niet lukt, wat let je om het bij de begrotingsbehandeling nog eens te proberen. Behandelen in het voorjaar en echt beslissen in het najaar is voor inwoners niet te volgen. Neem de inwoners aan de hand en laat ze meespreken over de begroting, organiseer de begrotingsbehandeling met inwoners. Neem er de tijd voor.

NIET

- Tijdens de begrotingsbehandeling met een gloednieuw voorstel komen.
- Denken dat het te moeilijk is en je er niet in verdiepen.
- Alles narekenen.
- Denken dat het wel goed komt bij de begroting als er in het voorjaar positief wordt gereageerd op je voorstel.
- Inwoners hier buiten laten.

WEL

- Voorstellen in de week leggen, te beginnen in het voorjaar.
- Gebruik maken van de deskundige ambtenaren en je beperken tot de tekstuele delen.
- Vertrouwen dat er goed gerekend wordt, maar wel kijken of bij belangrijke posten de juiste bedragen staan.
- Zorgen dat je positief ontvangen voorstel ook daadwerkelijk wordt meegenomen in de begroting zelf.
- Juist nu alles aan de orde komt groepen inwoners erbij betrekken en peilen wat de wensen zijn, te beginnen in het voorjaar.

De begroting gaat over alles, dus teveel, waardoor vaak ingrijpende zaken ondergesneeuwd raken. De begroting is de kans om verbanden te leggen tussen beleidsterreinen.

3.4 BESTEMMINGSPLANNEN, MET INWONERS

Bestemmingsplannen zijn er in verschillende maten. Soms gaat het slechts om een postzegelplannetje en is het maar op een paar inwoners van toepassing. Het andere uiterste is dat het bestemmingsplan geldt voor een heel dorp. Bij dit laatste, en ook bij bestemmingsplannen voor een wijk, gaat er een heel traject vooraf aan het moment van besluitvorming in de raad. Een optimaal bestemmingsplan vraagt om inbreng van de inwoners vanaf de brainstormfase tot het definitieve plan. Zo maak je gebruik van de kennis en ervaringen van je inwoners en is er draagvlak.

NIET

- De ambtenaren zijn deskundig en weten hoe het bestemmingsplan eruit moet komen te zien.
- Betrokken bewoners denken alleen maar aan hun eigen belang.
- Verandering is altijd verbetering, het oude vervangen door iets nieuws.
- Inwoners zijn behoudend en willen nooit iets anders.
- Het algemeen belang gaat voor alle persoonlijke belangen.

WEL

- De ambtenaren zijn in ieder geval technisch deskundig.
- Bewoners kennen de eigen omgeving het best en zijn daarom ook de beste ervaringsdeskundigen.
- Het bestaande kan zeker goed zijn, bekijk of verbetering nodig is.
- Duidelijk maken wat er met de nieuwe plannen wordt bereikt.
- Persoonlijke belangen zoveel mogelijk meenemen in het traject.

Een interactief gemaakt bestemmingsplan voorkomt procedures en leidt zeker tot een kwalitatief beter resultaat. Dit geldt ook voor de plannen volgens de Omgevingswet.

3.5 OMGEVINGSPLAN ONTREGELT (2021)

Omgevingsplannen zijn de nieuwe bestemmingsplannen. Het grote verschil is dat er minder vanuit het vaststellen van regels wordt gedacht en meer vanuit het mogelijk maken van wat wenselijk is. Wat willen we voor het gebied? Wat vinden we belangrijk? Welke ontwikkelingsmogelijkheden willen we toestaan en welke juist niet? Hoe zorgen we dat gewenste ontwikkelingen niet gefrustreerd worden door blokkades? En hoe voorkomen we ongewenste ontwikkelingen, zonder alle nieuwe ontwikkelingen te frustreren? Een omgevingsplan heeft vooral visie nodig. Waar gaan we naar toe met het gebied? Hoe zorgen we dat inwoners optimaal meegenomen worden bij dit toch wel abstracte traject voor de toekomst? Hoe maak je het zo concreet mogelijk, zodat iedereen zich toch een beeld kan vormen?

NIET

- Alles wat kan, vastleggen in regels.
- Inwoners kunnen niet overzien wat goed is.
- Alles in willen schatten wat zou kunnen gebeuren.
- Huidige mogelijkheden en onmogelijkheden als uitgangspunt nemen.
- Alles vrij laten en maar zien wat er gebeurt.

WEL

- Het doel is zo min mogelijk vastleggen.
- Inwoners kunnen zeker meedenken en laten weten wat zij belangrijk vinden.
- Durf ook uit te gaan van het onbekende.
- Bedenk welke ontwikkeling je zeker niet zou willen.
- Leg vooral vast wat zeker ongewenst is, maar maak het niet te concreet.

Een omgevingsplan vraagt durf, durf van de raad om zoveel mogelijk los te laten. Een goed omgevingsplan laat mooie initiatieven groeien en bloeien.

3.6 HET SOCIAAL DOMEIN RAAKT DE KIEZER

De gemeenteraad gaat sinds een paar jaar over jeugdzorg, de participatie en maatschappelijke ondersteuning. Onderwerpen die inwoners direct raken en dus bij uitstek politiek gevoelig zijn. Laat je niet wijsmaken dat je als raadslid geen eigen mening mag hebben. Alsof je naar buiten toe alleen het standpunt van de gehele raad zou mogen ventileren. Laat je niet imponeren door andere raadsleden, maar bedenk wat je zelf belangrijk vindt en waar je voor staat. Op de één of andere manier hebben veel van je kiezers er mee van doen, zelf of anders wel binnen de familie of vriendenkring. Bij deze onderwerpen kun je juist in de raad onderling verschillen. Want hoeveel budget is er nu echt nodig en hoe wordt het op de juiste manier besteed?

NIET

- Onderwerpen in het sociaal domein zijn non-politiek.
- Als raad zijn we als geheel verantwoordelijk en daarom trekken we samen op.
- De uitvoering valt niet te controleren, want dat is privé.
- Meten is weten, zet alles in getallen.
- Als gemeente kan je dit nooit zelf uitvoeren.

WEL

- Juist vanuit je politieke basis heb je een mening over budget en besteding.
- De kiezer wil graag weten hoe jij hierin staat.
- Als raad, maar ook als raadslid, mogelijkheid bieden gesprekken te voeren met cliënten.
- Een tevredenheidsonderzoek is ook meten.
- Uitbesteden kan, maar zorg dat je als raad invloed behoud op de wijze van uitvoering.

‘Wat gij niet wilt dat u geschiedt’ is wellicht een goede leidraad bij besluiten binnen het sociaal domein. Verschuil je niet achter grote samenwerkingsorganisaties, de gemeente blijft altijd zelf verantwoordelijk.

3.7 WIJK- EN DORPSRADEN

Actieve wijk- of dorpsraden ontstaan meestal niet uit tevredenheid. Men komt in actie als men ontevreden is. Mensen met een vlotte babbel komen naar voren. Zij durven hun nek uit te steken, voor hun eigen belangen maar ook voor die van medebewoners. In hun boosheid maken de bewoners geen onderscheid tussen ambtenaren, wethouders en raadsleden. De gemeente is voor de gemiddelde inwoner één pot nat.

NIET

- De inwoners met de grootste mond moet je negeren.
- De woordvoerders spreken altijd namens alle bewoners.
- Degenen die niets zeggen vinden ook niets.
- Neem de woordvoerder met een korreltje zout.
- Als men wat wil moet men maar naar jou toekomen.

WEL

- Laat degenen die hard roepen even stoom afblazen en ga zeker met deze mensen in gesprek.
- Luisteren naar de woordvoerder is een must, maar luister ook naar andere bewoners voor een compleet beeld.
- Juist degenen die op bijeenkomsten hun mond houden ventileren vaak wel een mening in kleine kring.
- Neem de woordvoerder serieus maar laat blijken dat je ook geïnteresseerd bent in wat anderen vinden.
- Als je ergens opvangt dat er iets speelt, ga er dan op af.

Schrik niet van ferme taal maar bedenk dat degenen die hier gebruik van maken eerst stoom willen afblazen. Daarna kan het serieuze gesprek beginnen.

3.8 BELANGEN- EN ACTIEGROEPEN

Men komt alleen naar de politiek als er iets speelt in de eigen achtertuin. Hoe ben je zelf in de politiek verzeild geraakt? Vaak omdat een bepaald thema je aansprak. Dankzij belangen- of actiegroepen krijgen onderwerpen meer aandacht. Het is altijd goed om aan zaken extra aandacht te schenken en te horen wat betrokkenen ervan vinden. Dit betekent niet dat je het altijd met de actievoerder eens of oneens moet zijn. Kijk goed naar het onderwerp en laat de argumenten meewegen. Het gevaar is dat belangrijke thema's waar toevallig niemand voor opkomt te weinig aandacht krijgen!

NIET

- Samen met de actievoerders actie voeren.
- Meepraten met de actievoerders.
- Actie-, belangengroepen mijden, zodat je niet wordt beïnvloed.
- Actie-, belangengroepen als tegenstanders beschouwen.
- Persoonlijke belangen voor het algemeen belang stellen.

WEL

- Laten weten dat je het feit, dat er actie wordt gevoerd, respecteert.
- Luisteren en zeggen wat je vindt, zowel waar je het mee eens als oneens bent.
- Actie- en belangengroepen willen net als iedere inwoner bij raadsleden een luisterend oor vinden.
- Actie- en belangengroepen bestaan uit inwoners van je gemeente die je ook als medestanders kunt beschouwen.
- Persoonlijke belangen zijn een onderdeel van het algemeen belang en wegen dus ook mee.

Actievoeren doet men per definitie tegen het bestaande beleid. Zie het als kans om de kwaliteit van het beleid te verbeteren.

3.9 INDIVIDUELE HULPVRAAG

De rol van een raadslid is lang niet voor iedereen duidelijk. Menig-
een denkt dat je bij de gemeente werkt en dus wel dingen voor
hen kunt regelen. Raadsleden die spreekuren houden, voelen zich
vaak net een maatschappelijk werker. Het is de kunst om duidelijk te
maken dat je dit niet bent. Neem de persoon serieus en ga er vanuit
dat deze veel zelf kan. Je geeft advies hoe iemand het beste te werk
kan gaan binnen de gemeentelijke organisatie. Loopt iemand hele-
maal vast dan kan je altijd nog bijspringen. Laat weten dat je de per-
soonlijke verhalen gebruikt voor de politiek in het algemeen, om zo
nodig beleid aan te passen.

NIET

- De persoonlijke problemen van anderen op willen lossen.
- Elk individueel probleem is tekenend voor misstanden.
- Noem het concrete probleem in vergaderingen.
- De wethouder alleen dat ene probleem laten oplossen.
- Aannemen dat één probleem verder bij niemand voorkomt.

WEL

- Adviseren hoe men zelf problemen kan oplossen.
- Uitzoeken of een individueel probleem meer algemeen voorkomt.
- Een individueel probleem vertalen naar een algemeen probleem.
- De wethouder het probleem voorleggen ter illustratie van het algemene probleem.
- Zelf proberen in te schatten of een probleem uniek is of niet.

Een goede hulpverlener zorgt ervoor dat de klant zichzelf leert helpen!

4

Toegankelijk vergaderen en gedrag

De website en sociale media bieden veel kansen om de informatie meer toegankelijk te maken, maar ook om inwoners uit te dagen om mee te doen aan vergaderingen. Mag een inwoner wel overal aan mee doen, wat kan er? Gedraagt elk raadslid zich volgens de gedragscode? Groot of klein, wat is goed?

4.1 HET PORTAAL NAAR DE INFORMATIE

Het portaal naar alle gemeentelijke informatie is de gemeentelijke website. De gemeente opereert ten dienste van de inwoners en deze hebben daarom recht op toegang tot alle openbare informatie (hoewel sommige stukken geheim zijn). Alle stukken zijn digitaal beschikbaar en kunnen dus gemakkelijk op de website. Politiek is van de mensen, wezenlijk voor het lokale bestuur en zij verdient daarom alle aandacht. De raad verdient een prominente plaats op de gemeentelijke website, met toegang tot de vergader-app. De vergaderingen van het algemeen bestuur van gemeenschappelijke regelingen horen erbij te staan, met een link naar de bijbehorende stukken.

NIET

- De inwoners hoeven we niet lastig te vallen met alle informatie.
- De inwoners kijken nooit naar de raadstukken op de website.
- De inwoners komen vanzelf wel als ze echt geïnteresseerd zijn.
- De agenda van de raadsvergadering op de website en in de krant is voldoende.
- Niemand is geïnteresseerd in wat de raad en het college precies hebben besloten.

WEL

- De inwoner wil zelf kunnen bepalen welke informatie zinvol is.
- De informatie is zo uitnodigend dat de inwoner als vanzelf geïnteresseerd raakt in de raadsinformatie op de website en in de krant.
- De inwoners zijn de kiezers van wie je wilt dat ze betrokken zijn bij wat je doet, daar doe je als raad moeite voor.
- Achterliggende informatie geven, juist benadrukken welke besluiten belangrijk zijn, met de uitleg erbij hoe het werkt in de raad.
- De gemeente is niet alleen verplicht om besluiten te publiceren, maar de inwoners verdienen het ook om tijdig en klantvriendelijk op de hoogte te worden gehouden.

De inwoner, de kiezer is de moeite waard om zowel als klant én als opdrachtgever te beschouwen. Wil je interesse van de ander, begin dan zelf eerst interesse te tonen voor de ander, de inwoner.

4.2 MEESPRAAK

Voordat in een raadsvergadering een besluit wordt genomen over een onderwerp komt dit in een bijeenkomst daarvoor, dan wel (commissie)vergadering, aan de orde. Hier wordt uitgebreid gedebatteerd en informatie uitgewisseld. Juist in het voortraject van besluitvorming is het belangrijk om inwoners volop de gelegenheid te bieden om mee te praten. Een sessie met inwoners, maar ook met de wethouder, om in een gezamenlijke discussie alle argumenten en informatie op tafel te krijgen kost tijd, maar verhoogt de kwaliteit van besluitvorming. De vorm van de bijeenkomsten bepaalt de raad zelf en de raad kan zelf actief meesprekers uitnodigen. Op basis van alle verkregen informatie vindt dan het politieke debat plaats tussen de raadsleden, waarna besluitvorming volgt. Voldoende tijd tussen de stappen draagt bij tot de mogelijkheid van fractieoverleg en het laten bezinken en goed doordenken.

NIET

- Bij een voorbereidende (commissie)vergadering staat je standpunt al van tevoren vast.
- Wat andere partijen melden is niet interessant.
- Zo min mogelijk inwoners laten in- of meespreken bespaart tijd.
- De raads(commissie)leden bepalen de bijeenkomst, de wethouder is daarbij niet nodig.
- De wethouder zal wel weten wat goed is.

WEL

- Bij een voorbereidende (commissie)vergadering laat je weten hoe je ergens tegenaan kijkt en luister je naar andere argumenten.
- Je tegenstander kan ook goede argumenten aandragen.
- Bij de vaststelling van agendapunten rekening houden met een ruime meespreektijd van inwoners.
- De wethouder kan vanuit de praktijk extra informatie verschaffen.
- Houd vooral je eigen politieke interpretatie van de feiten in het oog.

De voorbereidende (commissie)vergadering is niet alleen een vergadering voor raadsleden, meesprekende gasten mogen niet ontbreken.

4.3 DE RAADSVERGADERING EN DE INWONER

De raadsvergadering is dé vergadering van de raad waarin de besluiten worden genomen. In de praktijk zijn de standpunten dan al grotendeels ingenomen; een raadslid moet daarom met goede argumenten komen wil hij zijn collega's alsnog van mening laten veranderen. Soms is het niet meer mogelijk om het debat aan te gaan, omdat dit in de voorbereiding is gebeurd. Vind je een extra debat toch nodig, laat je hier dan niet van weerhouden, maar een goed verhaal met nieuwe argumenten is dan wenselijk. Het is mogelijk om aan het begin van een raadsvergadering een uitwissel(half)uurtje in te plannen om raadsleden de mogelijkheid te geven actuele onderwerpen aan te dragen. Door dit ook voor inwoners open te stellen is het voor inwoners interessanter om de raadsvergadering bij te wonen.

NIET

- De raadsvergadering is een samenzijn van raadsleden en eventueel wethouders.
- Voor de raadsvergadering staat altijd je standpunt vast.
- Tijdens de raadsvergadering bepaalt de fractie het standpunt.
- Geen inspreken bij de raadsvergadering, dit kan bij de voorbereiding.
- Onderwerpen moeten lang van tevoren worden voorbereid.

WEL

- De raadsvergadering is een openbare bijeenkomst en interessant voor het publiek.
- Het bijstellen van je standpunt is mogelijk na het horen van toch weer nieuwe argumenten.
- Het fractiestandpunt is ingenomen voor de vergadering, maar kan veranderen bij een diepgaande discussie.
- Inspreekmogelijkheid bij de raadsvergadering betreft inwoners bij de politiek.
- Actuele zaken moeten in een raadsvergadering kunnen worden meegenomen.

Wees niet bang voor sprekers maar biedt ze op alle fronten de gelegenheid om hun verhaal te houden. Laat inwoners niet *in-* maar *meespreken*.

4.4 WAARDEN OF NORMEN?

Waarden en normen, het zijn abstracte begrippen. Wat voor de een van waarde is hoeft dat voor de ander niet te zijn. Hetzelfde geldt voor normen. Een gedragscode of een integriteitsverklaring zegt op zichzelf niet zoveel. Een handtekening is snel gezet, terwijl lang niet voor iedereen helder is wat nu wel of niet kan. Bespreekbaar maken is belangrijker, ook al kan het zijn dat niet iedereen het met elkaar eens kan worden. Als maar duidelijk is wat we vinden en doen. Houd jezelf regelmatig een spiegel voor. Bij twijfel in gesprek gaan met je meerdere of de burgemeester.

NIET

- Een handtekening onder de code is voldoende.
- Mijn waarden en normen zijn leidend.
- Vooral letten op anderen of zij zich aan de code houden.
- Afwijken van de code moet af en toe kunnen.
- Als ik afwijk van de code dan is dat omdat het nodig is.

WEL

- Een handtekening biedt geen enkele garantie, bespreekbaar maken van gedrag in ieder geval iets meer.
- Normen en waarden verschillen voor een ieder, daarom is regelmatig afstemmen noodzakelijk.
- Oordelen over anderen is makkelijker dan over jezelf, verplaats jezelf in de situatie van de ander en andersom.
- Veel valt in een grijs gebied, wees strenger voor jezelf dan voor anderen.
- Juist politici en ambtenaren vervullen een voorbeeldfunctie en kunnen alleen afwijken van de code bij publiekelijke goedkeuring.

Een gedragscode is slechts een aantal letters op papier. Het gaat om het je eigen maken van gedrag, waarover je het met z'n allen eens bent.

4.5 BESTUURLIJKE KWALITEIT

Hoe groter de gemeente, des te groter de kwaliteit? De omvang en de organisatievorm zijn niet zozeer leidend in de kwaliteit van het lokale bestuur als wel de mensen die er vorm aan geven. De kwaliteit van de ambtenaren én van de politici bepaalt de bestuurlijke kwaliteit. Een goede balans tussen de organisatie, het college en de raad is de basis om te komen tot bestuurlijke kwaliteit. Bestuurskracht is dingen voor elkaar krijgen, en wel zodanig dat iedereen tevreden is over de realisatie én de weg er naar toe.

NIET

- Alleen grote gemeenten kunnen bestuurlijke kwaliteit leveren.
- Hoe meer afstand tussen gemeentebestuur en inwoners, des te krachtiger de besluiten.
- Juist met veel tegenstanders een besluit nemen getuigt van bestuurskracht.
- Inwoners willen zich niet bemoeien met gemeentelijke aangelegenheden.
- Goed uitvoeren wat de overheid voorschrijft, dat is bestuurlijke kwaliteit leveren.

WEL

- Bestuurlijke kwaliteit hangt niet af van de omvang van de gemeente, maar van de mensen die het doen.
- Hoe dichterbij de inwoners, des te meer mogelijkheden om gebruik te maken van ervaringsdeskundigheid.
- Van tegenstanders medestanders maken getuigt van bestuurskracht.
- Interesse van de inwoners voor gemeentelijke aangelegenheden bepaalt de verkiezingsuitslag.
- Als gemeente zelf verantwoordelijkheid nemen en niet klakkeloos uitvoeren wat de landelijke overheid voorschrijft, maar de overheid laten weten wat wel of niet haalbaar is en vooral waarom.

Groot brengt logheid mee, klein is een stuk flexibeler en toegankelijker.

5

Beken kleur

Interessante politiek is politiek die interessant is voor de mensen. De raad bestaat uit verschillende partijen: meerdere kleuren in het palet biedt nuancemogelijkheden.

5.1 DE PARTIJSTANDPUNTEN

Het is prettig als de partijstandpunten ook volledig jouw persoonlijke standpunten zijn. In de praktijk zal dit niet altijd gelden. Bij nieuwe aangelegenheden moet er een standpunt worden ingenomen. Jouw stem telt, net als die van je fractiegenoten. Landelijke partijstandpunten komen mede tot stand op basis van wat er lokaal gebeurt. Laat je stem binnen je partij horen. Lokaal kan er soms via de Tweede Kamer of Provinciale Staten iets geregeld worden, ook als er geen meerderheid in de raad voor te vinden is. Bondgenoten zoeken op provinciaal en landelijk niveau kan als je lid bent van een lokale partij, het kost alleen meer moeite.

NIET

- Je hebt geen invloed op partijstandpunten.
- Lokale politiek heeft niets met de politiek in andere lagen te maken.
- Geen interesse voor de provinciale en landelijke politiek.
- Jouw gemeente is niet interessant voor je partijgenoten.
- Iedere raadsfractie en gemeenteraad voor zich.

WEL

- Je stem binnen je partij laten horen.
- Zorgen voor regelmatig contact met je (de) fractie(s) in Provinciale Staten en Tweede Kamer en bekijken of je elkaar kunt ondersteunen.
- De provinciale en landelijke politiek zijdelings volgen en opletten of er geen dingen gebeuren die lokaal van betekenis zijn.
- Interesse opwekken voor jouw gemeente bij de Statenfractie en Tweede Kamerfractie, nodig ze uit.
- Contact met omliggende gemeenten kan veel opleveren.

Maak gebruik van de kennis van je partij en laat je partij gebruik maken van jouw kennis en ervaring.

5.2 DE MOGELIJKE POLITIEKE LOOPBAAN

Folders rondbrengen, steunfractielid, fractielid, fractievoorzitter, wethouder, burgemeester of een vervolg in Provinciale Staten of de Tweede Kamer. Menigeen denkt dat dit kan als je maar je best doet. Helaas, niets is zo onvoorspelbaar als een politieke loopbaan. De kiezers kunnen anders bepalen, maar ook je partijgenoten kunnen anders beslissen. Wil je een politieke loopbaan, zorg er dan voor dat je bekend bent binnen je partij op meerdere niveaus. Houdt echter altijd een alternatief achter de hand.

NIET

- Een politieke loopbaan is oneindig.
- Als je lang genoeg raadslid bent heb je recht op een wethouderszetel (als je coalitiepartij bent).
- Eens een collegepartij, altijd een collegepartij.
- Met andere partijen kun je al voor de verkiezingen een college regelen.
- Nieuwe leden beginnen achteraan.

WEL

- Er kan zomaar een einde komen aan je politieke loopbaan.
- Een wethoudersrol is een andere rol dan die van raadslid. Je kunt uiteraard voor beide functies geschikt zijn, maar dit is niet vanzelfsprekend.
- De kiezer bepaalt voor een groot deel of je collegepartij kunt blijven, houdt de kiezer te vriend.
- Mogelijke opties kun je bespreken met andere partijen, maar zekerheid biedt dit nooit.
- Een nieuw talent kan zomaar jouw carrière in de war schoppen.

Een politieke loopbaan is voor een enkeling weggelegd, politiek is onvoorspelbaar.

5.3 DE RAAD OP BEZOEK

De raad vergadert niet alleen in het gemeentehuis, maar gaat ook naar buiten. Een vergadering op locatie, aanwezig bij een thema-bespreking of op bezoek. Er is geen verschil of je als 'los' raadslid op bezoek bent of als 'geheel'. Altijd wil de inwoner jouw mening horen en niet een compromis namens de hele raad. Bemoei je met de discussie, maar voer niet de boventoon. De inwoner wil weten wat jij voor hem doet en wat jij vindt, zo weet de inwoner op wie hij moet stemmen.

NIET

- De raad is één geheel en spreekt met één mond.
- Als raadslid moet je steeds aan het woord zijn.
- Als raadslid ben je te gast en moet je je mond houden.
- Je vertegenwoordigt alleen je eigen fractie.
- Een politieke discussie alleen met andere raadsleden voeren.

WEL

- De raad bestaat uit individuen.
- Laat je mening horen, maar luister vooral ook.
- Je bent de vertegenwoordiger van je partijstandpunten.
- Je vertegenwoordigt ook de gemeente.
- De discussie hier vooral met de bewoners voeren.

De raad bestaat uit een mengelmoes van personen en dus meningen.

5.4 NIET BANG VOOR DE INWONERS

Als raadslid weet je dat je de inwoners van je gemeente vertegenwoordigt. Elke inwoner kan jou dan ook aanspreken op wat je als raadslid doet en vindt. Het is niet altijd gemakkelijk om rustig tegen iedereen te vertellen wat je vindt. Velen zijn veel beter op de hoogte van details of hebben meer kennis vanuit hun professionaliteit dan jij. Laat weten dat je als raadslid niet inhoudelijk deskundig bent. Wees niet bang, maar maak gebruik van de mening, kennis en kunde van een ander. Jij bent de politieke deskundige en hoort graag wat anderen vinden van jou als raadslid.

NIET

- De kritische inwoner ontlopen door jezelf wijs te maken dat je geen tijd hebt.
- Jezelf verdedigen en net doen alsof je het allemaal weet.
- Het hele gemeentebestuur verdedigen.
- De kritische inwoner publiekelijk schofferen.
- De kritische inwoner naar de mond praten.

WEL

- De kritische inwoner rustig te woord staan.
- Uitleggen dat je natuurlijk niet van alles op de hoogte bent.
- Vertellen wat jij vanuit je partijstandpunten vindt.
- Toon altijd respect voor de kritische inwoner, die tenslotte de moeite neemt om een mening te geven.
- Vertel ook je standpunt als dit indruist tegen wat de inwoner wil of vindt, maar leg erbij uit waarom.

De kritiek van de kritische inwoner biedt jou vooral feedback.

5.5 BRAINSTORMSESSIE MET DE INWONERS

Het college voert het beleid uit, maar daarvoor is het nodig dat het college weet wat de raad wil. De raad kan ervoor kiezen om het college te laten bepalen wat zij denkt dat de raad wil. Of de raad kan een brainstormsessie organiseren als start van het oppakken van een onderwerp. Wat is er op tegen om dit samen met de inwoners te doen? Laat de gedachten in het openbaar de vrije loop. Als maar duidelijk is dat het niet om besluiten gaat, maar slechts om gedachtepeilingen. De inwoners kunnen dan ook meteen duidelijk maken wat zij vinden van jouw gedachten en jij weet wat de gedachten van de inwoners zijn én van je mederaadsleden.

NIET

- Je mag alleen brainstormen achter gesloten deuren.
- Zeg nooit wat je gedachten zijn als je nog geen mening hebt.
- Het is niet nodig om inwoners te raadplegen als er nog geen plan is.
- Het college overlegt wel met de inwoners.
- De inwoners mogen reageren als het plan ter besluitvorming voor ligt.

WEL

- Je kan als raad samen met inwoners in het openbaar brainstormen.
- Zeg wat je gedachten zijn, laat pas een mening horen als je deze na rijp beraad hebt gevormd.
- Inwoners betrekken bij de start van een plan maakt ze meer betrokken.
- Het college overlegt óók met de inwoners, zij kunnen tegelijkertijd meedoen.
- De raad laat zich informeren over een plan door de inwoners voordat besluitvorming aan de orde is.

Je gedachten in het openbaar uitspreken getuigt van kracht, maar maak wel duidelijk dat het maar gedachten zijn.

6

De raad als werkgever

De raad heeft naast de politieke rol ook een werkgeversrol te vervullen. De raad bestaat uit goedwillende amateurs, daarom wordt de raad ondersteund door een professionele P&O-consultant, die weet hoe het in de top werkt. Ontslag kost niet alleen veel frustratie, maar is vooral een zware aanslag op het gemeentelijke budget.

6.1 DE BENOEMDE GRIFFIER IS AMBTENAAR

Naast de ambtelijke organisatie, waar de gemeentesecretaris verantwoordelijk voor is, staat de griffie. De griffier valt onder de verantwoordelijkheid van de raad, maar is in dienst van de gemeente. Dit betekent dat de raad de werkgeversrol vervult, maar dat de griffier daarnaast dezelfde rechten heeft als alle andere ambtenaren van de gemeente. Bij wet is geregeld dat de raad altijd als geheel een besluit neemt over de benoeming en het ontslag van de griffier. De griffier is geen doorsnee werknemer, maar een topfunctionaris, in deze gelijk aan de gemeentesecretaris. De griffier is verantwoordelijk voor de griffie.

NIET

- De raad is deskundig als werkgever.
- De raad begeleidt en adviseert de griffier.
- De raad laat de werkgeversrol over aan twee of drie raadsleden.
- De raad beslist zelf over de rechten van de griffier.
- De griffier kan wel raden wat de raad verwacht.

WEL

- De raad vervult de werkgeversrol op een professionele wijze met ondersteuning van een professional.
- De griffier is de adviseur van de raad en is capabel om zelf de griffie te runnen.
- De raad houdt de verantwoordelijkheid voor de invulling van de werkgeversrol zo breed mogelijk over alle fracties.
- De CAO conform gemeentelijke ambtenaren is leidend.
- De raad laat duidelijk weten wat hij wel of niet van de griffier verwacht.

Is de griffier een zorg van de raad of de raad een zorg?

6.2 DE BENOEMDE BURGEMEESTER

De burgemeester wordt benoemd door de Kroon, maar pas na voordracht door de raad. De raad kiest een burgemeester naar aanleiding van een profiel dat hij zelf heeft opgesteld. Het is belangrijk om regelmatig te peilen of de neuzen dezelfde kant op staan. Speelt de burgemeester in de meeste gevallen een rol bij het bespreken van het functioneren van de griffier, andersom is dat ook wenselijk. De griffier organiseert de functioneringsgesprekken met de burgemeester voor de raad en behoort daarbij ook een medebepalende rol te spelen, zoals de burgemeester die heeft voor de griffier. De professional bewaakt het gehele proces volgens geldende richtlijnen van het gemeentelijke functioneringsbeleid.

NIET

- De burgemeester bekleedt een unieke positie ten aanzien van de raad.
- Na 6 jaar is het tijd voor een gesprek met de raad voor herbenoeming.
- De raad organiseert samen met de griffier de functioneringsgesprekken.
- De burgemeester moet een super man of vrouw zijn.
- Een nieuwe burgemeester doet het vast beter.

WEL

- De burgemeester bekleedt een vergelijkbare positie ten aanzien van de raad als de griffier.
- Elk jaar een evaluatie/functioneringsgesprek houdt iedereen bij de les.
- De griffier organiseert de functioneringsgesprekken, die de fractievoorzitters voeren, en de professionele adviseur bewaakt de spelregels.
- De burgemeester is gekozen op een profiel en kan alleen daarop worden beoordeeld.
- De gemeente krijgt een forse rekening als de burgemeester naar huis wordt gestuurd.

De positie van de burgemeester en de griffier vraagt van de raad een politiek vreemde rol, een professional van buiten erbij verdient zichzelf terug.

6.3 DE BENOEMDE WETHOUDERS

De raad benoemt aan het begin van een raadsperiode de wethouders, die samen het college vormen. Als een wethouder niet voldoet of een (politieke) fout maakt, kan de raad deze ontslaan. In feite beoordeelt de raad bij elk raadsvoorstel de daarvoor verantwoordelijke portefeuillehouder. De wethouders zijn politiek benoemd, zij vertegenwoordigen mede de fractie. Het is aan deze fractie, maar ook aan de anderen om de wethouder realistisch te beoordelen. Een wethouder kan niet altijd gehoor geven aan de wensen van de fractie, omdat hij of zij onderdeel is van een college. Dat wil niet per definitie zeggen dat de wethouder dan niet goed functioneert en maar weg moet.

NIET

- De fractie geeft de wethouder opdrachten en controleert deze.
- De wethouder is nooit bij een fractievergadering aanwezig.
- De wethouder houdt vast aan de partijstandpunten bij collegebesluiten.
- Een coach is alleen bedoeld voor zwakke wethouders.
- Een wethouder is goed of fout.

WEL

- De raad geeft de opdrachten, waarbij de wethouder en de fractie proberen elkaar te versterken in het behalen van de gestelde politieke doelen.
- De fractie onderhoudt regelmatig contact met de wethouder.
- De fractie bepaalt vanuit de eigen verantwoordelijkheid het standpunt.
- Een verstandige wethouder heeft een coach.
- De raad blijft altijd kritisch en een mediator kan de beslissing tot ontslag wellicht voorkomen.

Fouten ondermijnen de geloofwaardigheid; bij een eerste fout een waarschuwing en bij meerdere fouten vertrek.

7

Het college in actie

De uitvoering is aan het college, dat realiseert zich constant dat het 'slechts' uitvoert. Het college draagt de relevante kaders aan voor beleid, zodat de raad hieruit een keus kan maken.

7.1 DE WETHOUDER MET INVLOED

De kwaliteit van het functioneren van de raad hangt mede af van de opstelling van burgemeester en wethouders. De houding van de wethouder in een vergadering en in de raadzaal heeft invloed op de wijze van vergaderen. Wil je als wethouder dat de raad zijn verantwoording neemt? Het gaat soepeler als je de raad zijn verantwoording gunt. Nog een stap verder is dat je als wethouder de raad actief ondersteunt in zijn rol. Zie de raad als een kans, niet als bedreiging, om je functie met plezier te vervullen.

NIET

- De raad als lastig of als bedreiging ervaren.
- De rolverdeling van uitvoering en beleid strak handhaven.
- De raadsvergadering zien als een aangelegenheid van alleen de raad.
- De raad pas in het eindtraject informeren over plannen.
- Raadsleden overstelpen met detailinformatie.

WEL

- De raad als medestander zien die je helpt je doelen te bereiken.
- De rolverdeling tussen raad en college zien als middel en niet als doel.
- In de raadsvergadering hoor je wat er leeft en waar je rekening mee kunt houden.
- De raad meenemen bij je plannen en regelmatig informeren.
- Raadsleden op hoofdlijnen informeren met enkele details ter verduidelijking.

Wie goed met macht kan omgaan kan macht afstaan!

7.2 DE KADERSTELLEDE WETHOUDER

De raad beslist wat kaders zijn, maar bedenkt ze niet. Daarvoor heeft hij het college als zijnde het dagelijks bestuur met de deskundige ambtelijke ondersteuning. De keuze van de kaders is aan de raad, kaders zijn er op verschillende niveaus. De gekozen kaders moeten zo duidelijk zijn dat je als college weet hoe het beleid dient te worden uitgevoerd. De juiste kaders maken het de raad mogelijk het college volledig te vertrouwen in de uitvoering. Uitvoeren in vertrouwen maakt dat je efficiënt en effectief je werk kan doen met als toeschouwer de raad, die je aanmoedigt en je niet ontmoedigt.

NIET

- De raad bedenkt zelf alle kaders.
- Het college bepaalt of iets wel of niet voldoet aan het begrip kader.
- De raad mag zich niet met de uitvoering bemoeien.
- Het college bepaalt over welk beleid het kaders van de raad wenst.
- Het college wacht af over welk beleid het kaders mag aanbieden.

WEL

- Het college reikt de kaders aan waar de raad uit kiest.
- De raad beslist wat kaders zijn of niet.
- De raad kijkt mee of de uitvoering spoort met de gestelde kaders.
- De raad geeft het college opdracht om kaders voor te bereiden.
- Het college adviseert de raad waarover kaderstelling wenselijk is.

Kaders zijn richtlijnen die aangeven waar je op uit wilt komen, soms heb je daarvoor extra lijntjes nodig!

7.3 DE BURGEMEESTER IS VOORAL COLLEGELID

De burgemeester is er voor de raad en het college. De wethouder moet naast het college nog rekening houden met de eigen fractie. De gemeentesecretaris is er niet alleen voor het college, maar ook voor de organisatie. De burgemeester staat dus niet als enige voor twee groepen, die tegenstrijdige belangen kunnen hebben. Van de burgemeester wordt verwacht dat hij een bindende factor is in het geheel. Met het college wordt dagelijks gewerkt, maar probeer toch zoveel mogelijk de raad een rol te laten spelen. De raad draagt een burgemeester voor en heeft de zwaarste stem over herbenoeming en ontslag.

NIET

- De burgemeester is er alleen voor het college
- De burgemeester is de enige die twee 'heren' dient.
- De Kroon gaat alleen over mijn benoeming.
- Als de samenwerking met het college maar goed is.
- De burgemeester staat boven alles en iedereen.

WEL

- De burgemeester is er voor het college én de raad.
- De burgemeester, de wethouders en gemeentesecretaris zitten soms klem tussen twee grootheden; zij kunnen elkaar hierin tot steun dienen.
- De Kroon benoemt; de raad beslist officieus maar in de praktijk.
- Het college en de raad werken goed samen.
- De burgemeester staat boven alle politieke partijen, maar maakt onderdeel uit van het geheel, de gemeente.

Boven aan de top is het koud, het is warmer aan de voet tussen het volk!

8

De ambtenaar, de professional

De aandacht gaat vooral naar de raad en het college, de ambtenaren lijken nog al eens vergeten. De ambtenaar zoekt naar zijn rol voor het gemeentebestuur.

8.1 DE AMBTENAAR KLEM?

De ambtenaar voert, onder verantwoordelijkheid van het college, het door de raad aangegeven beleid uit. Raadsleden komen langs en hebben vragen over of bemoeien zich met de uitvoering. Er zijn ambtenaren die vinden dat ze alleen voor het college werken of anderen die vinden dat de raad het laatste woord heeft over de uitvoering. Het college legt verantwoording af aan de raad over de prestaties van de ambtelijke organisatie. De raad kan rechtstreeks gebruik maken van deskundige ondersteuning door ambtenaren.

NIET

- Met de raad heb ik niets te maken, ik werk voor de wethouder.
- Ik wacht af wat de raad wil en doe nu even niets.
- Als de wethouder maar snapt wat ik aan het doen ben.
- Ik ben niet verantwoordelijk voor de kwaliteit van de raad.
- Raadsleden sta ik niet te woord.

WEL

- De wethouder is voor mij verantwoordelijk, maar de raad voor de wethouder.
- De wethouder laat weten of ik wel of niet iets moet doen.
- De raad zodanig uitleg geven zodat hij kan weten wat de gevolgen zijn.
- De raad is ook het gemeentebestuur en ik zorg, namens de wethouder, mede voor de kwaliteit ervan.
- Raadsleden sta ik te woord en ik overleg zo nodig met de wethouder hierover.

Uiteindelijk werken we allemaal samen voor de inwoners van de gemeente.

8.2 DE AMBTENAAR ALS RAADSADVISEUR

De ambtenaar werkt in eerste instantie voor het college, maar de raad kan de organisatie vragen werk voor hem te verrichten. Formeel zou de raad deze vraag aan het college moeten stellen, maar in een soepel werkende gemeente kan dit via de griffie. Het college is daar dan wel van op de hoogte. Het begeleiden en ondersteunen van raadsleden die zelf kaders willen bedenken kan de kwaliteit alleen maar verbeteren. De inzet is de deskundigheid van je vakgebied en niet de politieke keuze die raadsleden en het college maken. Deskundig advies geeft de organisatie aan zowel college als raad, de uiteindelijke keuze maakt de politiek.

NIET

- Raadsleden adviseer ik niet, zij moeten het zelf uitzoeken.
- Mijn advies is het politieke advies van de wethouder.
- Mijn advies is een ander advies dan wat de wethouder wil.
- Mijn advies is zo uitgebreid en gedetailleerd mogelijk zodat de raad niet kan zeggen dat zij iets niet weet.
- De raad krijgt alleen antwoorden op gestelde vragen en niet meer dan dat.

WEL

- Raadsleden adviseer ik zodat zij goede besluiten kunnen nemen.
- Mijn advies is gebaseerd op mijn deskundigheid en geen politiek advies.
- Ik ben loyaal naar mijn wethouder, maar geef als deskundige ook andere mogelijkheden aan.
- Mijn advies is zo helder mogelijk, zodat een onderbouwde keuze mogelijk is.
- Ik probeer bij een vraag de achterliggende gedachte te bedenken en geef ook daarop de antwoorden.

Raadsleden zijn goedwillende amateurs die belangrijke beslissingen moeten nemen.

8.3 DE GEMEENTESCRETARIS ONZICHTBAAR

De gemeentesecretaris is er voor het college en de organisatie. Formeel is de gemeentesecretaris de ‘directeur’ van de organisatie. In de praktijk bemoeit een wethouder en/of de burgemeester zich ook nog al eens met de organisatie. Vooral over die zaken die inwoners direct aangaan heeft de raad vaak een mening. De gemeentesecretaris is de eerst verantwoordelijke voor wat en hoe de organisatie de stukken aanlevert voor zowel college als raad. Daarnaast adviseert de gemeentesecretaris het college over wat het beste is om te doen om de politieke doelen te realiseren.

NIET

- De gemeentesecretaris bepaalt welke opdrachten de organisatie uitvoert en hoe zij dat doet.
- De desbetreffende wethouder runt de organisatie en de gemeentesecretaris adviseert daarbij.
- De gemeentesecretaris houdt zich verre van de raad.
- De gemeentesecretaris verwijst wethouders voor politiek advies voor wat betreft besluitvorming door raad naar de griffier.
- De gemeentesecretaris stemt alleen af met de burgemeester en niet met de griffier.

WEL

- De organisatie werkt in opdracht van de gemeentesecretaris voor het college en de raad, de gemeentesecretaris bewaakt de kwaliteit.
- Elke wethouder geeft aan welke politieke doelen met de organisatie worden behaald.
- De gemeentesecretaris onderhoudt contacten met de raad en woont de raadsvergaderingen bij.
- De gemeentesecretaris overlegt zo nodig vooraf met de griffier, maar adviseert de wethouders zelf.
- De gemeentesecretaris zorgt samen met de burgemeester en de griffier voor de onderlinge afstemming.

Politieke en bedrijfsmatige belangen combineren is alleen mogelijk als de politiek en het bedrijf van elkaar weten wat de belangen zijn.

Politiek is leuk, interessant en boeiend. Je mag kennis maken met vele uiteenlopende personen, die je leven verrijken. Als je dat voelt, dan straal je dat ook uit en gaat iedereen geloven dat politiek een uitdaging is en geen strafexpeditie.

De auteur is eigenaar van het bureau 'Krachtig Lokaal Bestuur' en communicatieadviseur. Ze is al jarenlang actief binnen en rondom de politiek, en wel als raadslid, fractievoorzitter, voorzitter van een lokale rekenkamer, landelijk adviseur bij een politieke partij op het gebied van politieke kwesties voor raads- en Statenleden en als interim-griffier bij verschillende gemeenten.

Sinds het verschijnen van *Het duale raadslid actief* in 2002 heeft de auteur meerdere publicaties op haar naam staan, bij verschillende uitgevers:

- *De Gemeentewet in eenvoudig Nederlands*, Els Boers en Douwe Brongers, 2017, ISBN 978 90 12 400985.
- *Het Haarens Vergadermodel*, Els Boers, 2016, ISBN 978 90 82 482003.
- *De wet gemeenschappelijke regelingen helder uitgelegd*, Els Boers en Douwe Brongers, 2015, ISBN 978 90 12 394246.
- *De spelregels uit de Gemeentewet*, Els Boers, 2014, ISBN 978 90 13 123524.
- *De Gracieuze Rekenkamer*, Els Boers, Peter Castenmiller en Vic Veldheer, 2010, ISBN 978 90 79 263066.

Dit boekje is geschreven op basis van eigen ervaringen, observaties en gesprekken. Eventuele tekstuele overeenkomsten met andere uitgaven berusten op louter toeval, met uitzondering van de uitspraak onderaan hoofdstuk 6.1. Deze is overgenomen uit het onderzoeksrapport van de vereniging van griffiers in 2008, waaraan de auteur heeft meegewerkt.

Raadslid zijn is vooral boeiend, inspirerend en verrijkend. Wat wordt er nu wel en wat niet van je verwacht? Wat mag je verwachten van de wethouder, de burgemeester, de griffier en de ambtenaar? De rollen binnen het lokale bestuur zijn lang niet voor iedereen duidelijk. Niet ieder raadslid kan zich een eenduidig beeld vormen van zijn eigen rol, maar ook niet van die van de ander. Dit boekje bevat tips en aandachtspunten om je hierbij te helpen. Een duidelijke rolverdeling scheelt tijd en energie en maakt het werk een stuk overzichtelijker. *Het raadslid*, natuurlijk *actief* is vooral een handreiking om de rol van volksvertegenwoordiger zo plezierig mogelijk te kunnen invullen en helpt om de afstand tussen publiek en politiek te verkleinen.

ISBN 978 90 6473 492 2

